

Mediul de învățare în aer liber
Outdoor learning environment

Iftimia Brîndușa, doctorandă, UPS
„Ion Creangă”

ORCID: 0000-0002-0017-863X

Stela Gînju, doctor în biologie,
conferențiar universitar, Facultatea de
Științe ale Educației și Informatică,
Catedra de Pedagogie Preșcolară, Educație
Fizică și Dans,
UPS „Ion Creangă”

ORCID: 0000-0002-0673-2099

CZU 372.32

Rezumat

Mediul de învățare în aer liber reprezintă nu o alternativă a învățării din grădiniță, ci o aprofundare, o personalizare a procesului instructiv-educativ; acest mediu, organizat corespunzător, devine o sursă de cunoaștere, un spațiu stimulat, confortabil, creativ, original, favorabil pentru dezvoltarea cognitivă și socioemoțională a copilului. În contextul educațional actual, dominat de provocări și schimbări frecvente, este nevoie să ne întoarcem la natură și să conectăm copiii cu ea prin diverse activități. În felul acesta, le vom asigura copiilor o sănătate mai bună, gestionarea corectă a emoțiilor, autonomie, stimă de sine, formarea unor abilități de viață care să îi ajute să se adapteze în societate.

Cuvinte-cheie: mediu de învățare în aer liber, dezvoltare cognitivă, educație experiențială.

Abstract

The outdoor learning environment is not an alternative to learning in kindergarten, but a deepening, a personalization of the instructive-educational process; this environment, properly organized, becomes a source of knowledge, a stimulating, comfortable, creative, original space, conducive to the cognitive and socio-emotional development of the child. In the current educational context, dominated by frequent challenges and changes, we need to return to nature and connect children with it through various activities. We will ensure the children a better health, the correct management of emotions, autonomy, self-esteem, the formation of life skills that will help them to adapt to society.

Keywords: outdoor learning environment, cognitive development, experiential education.

Învățarea nu înseamnă doar dobândirea de cunoștințe și abilități, ci formarea unor capacități și disponibilități de a fi eficient și productiv în diverse situații de viață. Experiența actuală ne demonstrează că există un decalaj între educație și viață, între ceea ce societatea solicită și educația oferă.

Organizarea procesului instructiv-educativ într-un cadru bine structurat, săli de grupă, laboratoare și folosirea spațiilor din jurul grădinițelor, ca spații exclusive de joc și relaxare, nu este suficientă pentru formarea unei personalități armonioase, capabile să se descurce în societatea tot mai dinamică în care trăim. Astfel spus, este nevoie de mai mult decât de o sală de grupă și de un educator. În sala de grupă, copiii învață, manipulează obiecte și substitute ale acestora (de exemplu, ilustrații), utilizează resurse digitale: audio, video, dar resursele sunt limitate.

În afara sălii de grupă, este o lume dinamică, vie, plină de culoare și miros, de mister și bogăție. Întrebarea firească este cum conectăm viața cu învățarea?

Învățarea în mediul natural are origini ancestrale. Din cele mai vechi timpuri, oamenii au învățat în aer liber, în mijlocul naturii, iar evoluția noastră ca specie s-a produs în acest mod. Modelul de învățare în aer liber este unul vechi.

În Grecia Antică, idealul educațional (Kalokagatia) se realiza prin obținerea armoniei omului cu natura și mediul exterior. Aristotel, studentul lui Platon și profesorul lui Alexandru cel Mare, preda cunoștințele în aer liber, școala lui fiind organizată în trei peșteri, cu vegetație luxuriantă, cu cărări întortocheate, pâraie reci, care izvorau din munți.

„Creștinismul s-a adresat oamenilor simpli, explicarea vieții și a naturii fiind

fundamentală ca metodă de la care se pornea în schimbarea mentalităților păgâne și idolatre. De aceea pildele lui Iisus s-au referit la natură și la mediul înconjurător, pentru ca oamenii cărora se adresa să aibă un punct de reper solid în înțelegerea relațiilor dintre ei, iar mai târziu, în scopul înalt al apropierii de Dumnezeu [8].

J.A. Comenius (1592-1670) scria că învățământul trebuie să se desfășoare după modelul naturii, într-un mediu care să sprijine învățarea conștientă și activă, plăcut, stimulat. „[...] natura începe întotdeauna cu ce este curat;/natura pregătește materia pentru a primi forma;/natura trece treptat de la cele mai ușoare la cele mai grele” [4].

Acesta considera omul ca fiind parte din natură, iar procesul instructiv-educativ se desfășoară după legile naturii; prin prisma principiului conformității cu natura, J.A. Comenius menționa: „să urmărim natura, s-o învățăm. Așa cum natura, spre a-și realiza opera ei, așteaptă un timp potrivit, tot așa și noi educăm omul la timpul potrivit, în primăvara vieții” [Idem, p. 4].

Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) a exprimat foarte concis ideea că natura reprezintă un model de învățare pentru copii; acesta consideră că între 2 și 12 ani se produce o educație a simțurilor prin contactul nemijlocit cu natura, vorbește despre „marea carte a naturii” ca sursă inepuizabilă de cunoaștere. Din punctul său de vedere, educația trebuie să se facă în mediul natural, copilul fiind liber, doar supravegheat de un

preceptor [7].

Ideile lui Rousseau au fost transpuse și în opera lui Dimitrie Cantemir (1673-1723) „Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea”, în care autorul menționează că scopul educației este acela de a pregăti oameni înțelepți, care să aspire la liniștea sufletească, pe calea cunoașterii naturii [1].

Termenul *grădiniță* a fost elaborat de savantul F.W. Frobel (1782-1852), care consideră că, pentru copiii mici, mediul de învățare cel mai potrivit este „grădina de copii” (Kindergarten). „Copilul trebuie inițiat de timpuriu în cunoașterea naturii, nu numai în ceea ce privește formele sale de manifestare, ci în maniera în care spiritul divin trăiește în natură și planează deasupra ei. Trebuie ca părinții și institutorii să nu lase să treacă o săptămână fără să ducă în natură pe școlari, determinându-i să observe și să admire bogățiile variate pe care le etalează în fața ochilor noștri natura în fiecare anotimp [5].

Maria Montessori (1870-1952) descoperă și explorează o nouă pedagogie, „pedagogia științifică”, și propune ca mediul de învățare să fie dotat cu materiale didactice corespunzătoare fiecărui simț în parte, care să încurajeze experimentele și descoperirile pozitive. În viziunea sa, mediul de învățare trebuie să fie stimulat, copilul să fie liber și să învețe în mod spontan, fără să depună un efort mare pentru a învăța.

Dezvoltarea unui mediu de învățare stimulat, prin joc, aparține savantului E.

Claparede (1873-1940), care ține cont, în organizarea învățării, de nevoile de dezvoltare ale copiilor, susținând ideea necesității școlii „laborator”, și nu a școlii „auditor”, ceea ce sugerează o participare plenară a copilului, prin joc și experimentare [3].

Analizând concepțiile pedagogilor referitoare la modul în care se realizează educația, remarcăm că, în secolul pe care îl parcurgem, educația s-a retras în săli cu lumină artificială, iar standardele se referă la cât de multe informații acumulează copilul, mai puțin la cum își poate aplica competențele în contexte variate. Așadar, completarea educației în sala de grupă cu cea în aer liber nu este un act de curaj, ci un exemplu de bună practică.

Învățarea în aer liber reprezintă un tip de educație care câștigă tot mai multă popularitate și se implementează în sistemele de învățământ din întreaga lume, respectând caracteristicile fiecărei țări (culturale, sociale, economice). De-a lungul timpului, acest concept a cuprins noțiuni ca: „educație pentru natură”, „forest school”, „educație în afara clasei”, „educație outdoor”, „educație experiențială” sau „educație ecologică”. În unele țări, educația în aer liber este sinonimă cu învățarea în aer liber și presupune conceptul de „educație pentru natură”. În contextul actual, al schimbărilor sociale, învățarea în aer liber devine o necesitate și practica pedagogică va demonstra, pe măsură ce se va folosi mai mult spațiul din afara

sărilor de grupă, eficiența în dezvoltarea cognitivă, socială și afectivă a preșcolarilor.

Completarea activităților din sala de grupă cu activități de învățare în aer liber reprezintă o soluție agreată de toți factorii implicați în procesul educațional: profesori, părinți, copii; este o formulă de învățare eficientă din punctul de vedere al conexiunii directe cu natura, al menținerii sănătății copiilor, al conexiunii sociale, al relațiilor umane. Pentru preșcolari și școlari, acest tip de învățare constituie o completare a învățării tradiționale, o formă valoroasă de explorare a realității.

La nivel mondial, există un interes deosebit pentru înființarea unor centre de învățare în aer liber; astfel, în unele țări latino-americane au fost recunoscute și acreditate grădinițe care folosesc această modalitate de realizare a activităților instructiv-educative, în urma rezultatelor foarte bune obținute de copii. Natura, ca parte integrantă a firii umane, nu poate să lipsească din dezvoltarea copiilor; în mijlocul ei și cu resursele pe care le pune la dispoziție, copilul evoluează, respectându-i-se ritmul propriu de dezvoltare și încurajându-l să devină autonom, responsabil și implicat în propria sa devenire [9].

Danemarca este cea mai veche țară care a implementat conceptul de „învățare în aer liber”, spațiul interior se prelungește în exteriorul școlii, natura oferind oportunități deosebite de stimulare senzorială, experimentare, dobândire de noi cunoștințe

nemijlocit, de dezvoltare a relațiilor interpersonale.

Unul dintre modelele valoroase de învățare în aer liber, experimentat în Marea Britanie, este „Forest school” – „Școala din pădure”: copiii, periodic, vizitează pădurea, cu scopul de a-și dezvolta abilități practice și sociale, abilități personale – gândire critică și rezolvare de probleme. În mediul ofertant al pădurii, învățarea acoperă teme integrative actuale: poluare, mediu, specii de plante, faună, defrișare etc. Valoarea acestui tip de învățare se referă mai ales la aspectul practic-aplicativ, de facilitare a dezvoltării cognitive și a cooperării ca urmare a muncii desfășurate în echipă. Astfel, se încurajează curiozitatea, explorarea prin toate simțurile, motricitatea generală; copiii sunt mai relaxați, au atenția concentrată, iar cei care au probleme de învățare, probleme de comportament sau deficit de atenție sunt mult mai ușor integrați.

Cum ar trebui să arate mediul de învățare în aer liber în instituțiile de educație timpurie? Cum ar trebui organizat, pentru a satisface nevoia de cunoaștere și de socializare a copiilor? Iată câteva exemple: o parcelă de pământ în care să se poată planta/grădini; o parcelă cu nisip în care să se poată construi utilizând materiale diverse; panouri cu diverse jocuri care dezvoltă abilitățile practice ale preșcolarilor: închidere/deschidere; încuietori/decorat/curățat/etc.;

trasee senzoriale; spații amenajate pentru îngrijirea păsărilor; instrumente de

măsurare a timpului și de observare a schimbărilor din natură; o zonă de relaxare, cu măsuțe și scaune, unde să se poată desena, colora etc.; bănci, pe care copiii să se poată odihni.

Copiii trebuie să învețe să aibă grijă de mediul exterior: să semene, să planteze, să recolteze, să adune frunze, pietricele, să aibă grijă de plante, să folosească un furtun, să plivească, să observe natura (germinarea, mormolocii, păsările etc.) [6].

Cercetările interdisciplinare realizate la nivel mondial au evidențiat numeroase beneficii ale învățării în aer liber: îmbogățirea vocabularului cu cuvinte și structuri noi, ca urmare a diversității termenilor pe care copiii îi întâlnesc; dezvoltarea abilităților cognitive; gândire divergentă, ce conduce la rezolvare de probleme în mai multe domenii; imaginație creativă și memorie fidelă; capacitatea de aplicare în practică a conceptelor însușite afară; o participare activă, angajare a întregului corp, implicare a tuturor simțurilor, angajament, atitudine față de învățare; concentrare mai bună a atenției, autocontrol, stare de bine; o bună coordonare motrică, reducerea obezității și a consecințelor bolilor transmisibile; reducerea anxietății.

În cadrul unui studiu comandat de The Wildlife Trusts și realizat la Institutul de Educație al UCL (University College London) despre beneficiile activităților desfășurate în aer liber și apărut în The Telegraph (UK), se precizează beneficiile profunde și diverse ale contactului regulat cu natura. Contactul cu

mediul sălbatic îmbunătățește starea de bine a copiilor, le crește motivația și încrederea [10].

Un aspect important al învățării în aer liber este concentrarea pe experiențele relevante la care copilul participă, și nu pe dotarea spațiilor cu echipamente sofisticate; natura oferă o multitudine de oportunități și valorificarea eficientă a acestor oportunități depinde de creativitatea cadrului didactic.

Rolul mediului de învățare în aer liber este acela de a personaliza procesul educațional și de a-i oferi o notă de libertate și de originalitate. Desigur, prin libertate nu se înțelege lipsa de reguli și de norme, ci se înțelege mai mult libertatea de a alege dintr-un set de metode metodele adecvate unui copil sau unui grup.

Pentru realizarea obiectivelor propuse, este importantă diversificarea formelor de organizare a întregii activități și creșterea ponderii altor tipuri de forme de organizare a procesului de tip instructiv-educativ, precum sunt: activitățile practice, observări, drumeții, experimente etc.

În organizarea întregului mediu de învățare în afara clasei, se are întotdeauna în vedere îmbinarea cât mai optimă, potrivit tuturor obiectivelor urmărite, a trei tipuri principale de forme de activitate [2]:

- activitatea cu întreg colectivul de copii;
- activitatea în mai multe grupe de copii;
- instruirea în pereche/cuplu;
- activitatea individuală.

Fiecare copil are dreptul să îi fie respectat, dreptul la propriul mod de

dezvoltare. De aceea, grădinița trebuie să creeze condițiile cele mai bune de educare și de formare a preșcolarilor, oferind ocazia manifestării individualității și creativității acestora.

Bibliografie

1. CANTEMIR, D. Divanul sau gîlceava înțeleptului cu lumea. București: Editura Minerva, 1969.
2. CERGHIT, I. Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii. București: Editura Aramis, 2002.
3. CLAPAREDE, E. Educația funcțională. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973, 173 p. ISBN 1763559167.
4. COMENIUS, J.A. Didactica Magna. București: Editura Didactică și pedagogică, 1970.
5. FROBEL, F. L`education de l`homme. Paris: Editions Ract&C, 1961.
6. POUSSIN, CH. Pedagogia Montessori explicată părinților. Iași: Editura Gama, 2017.
7. ROUSSEAU, J.J. Emil sau despre educație. Dimitrie Todoran. [trad.] Dimitrie Todoran. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973. ISBN 821.133.1.31.
8. UNGUREANU, G., Conceptul antic și tradițional în evoluția educației. În: Revista ART-EMIS ACADEMY, 2012.

9. <https://creeracord.com/tag/invatarea-individualizata/accesat>
(vizitat la 31.08.2020).
10. <https://www.telegraph.co.uk/news/2019/11/06/learning-outside-just-one-lesson-week-boosts-learning-behaviour/accesat>
(vizitat la 31.08.2020).

Восприятие и оценка голода в

Бессарабии 1946-1947 годов глазами

современных гагаузов

(проживающих в Буджаке)

The perception and assesment of the 1946-

1947 Famine in Bessarabia through the

eyes of contemporary Gagauzes

(living in Budjak)

Jerzy Hatlas, doctor în istorie, magistru în

arheologie,

membru al Comisiei Balcanistice a

Academiei de Științe din Polonia,

Universitatea „Adam

Mickiewicz”, Biblioteca Universitară,

Poznan, Polonia

ORCID: 0000-0002-1768-6243

CZU 94(478)

Резюме

С 1946 по 1947 год в Бессарабии разразился голод, унёсший множество жертв. Причины голода, как в научной литературе, так и со стороны жителей региона, трактуются по-разному. За